

Ministerstwo Edukacji i Nauki

Departament Wychowania i Edukacji Włączającej

DWEW-SEW.0230.2.2022.JKG

Warszawa, 29 sierpnia 2023 r.

Szanowny Panie Prezesie,

polski system oświaty zapewnia wszystkim dzieciom i młodzieży warunki do nauki i rozwijania indywidualnego potencjału, zgodnie z ich z ich potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi i możliwościami psychofizycznymi.

Zobowiązania w tym zakresie wynikają z ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe¹ (dalej jako „UPO”):

- szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności (preambuła do UPO),
- szkoły i placówki zobowiązane są do podejmowania niezbędnych działań w celu tworzenia optymalnych warunków realizacji działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej, które zapewnią każdemu uczniowi warunków niezbędnych do jego rozwoju, podnoszenia jakości pracy szkoły lub placówki i jej rozwoju organizacyjnego (art. 44 ust. 1 UPO).

Przedszkola, szkoły i placówki zobowiązane są do takiej organizacji procesu kształcenia, wychowania i opieki, aby potrzeby dzieci i uczniów były realizowane. W tym celu w przepisach prawa² określono szereg rozwiązań, które umożliwiają dostosowanie kształcenia do potrzeb konkretnego dziecka. Wśród nich należy wymienić m. in. możliwość objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną³, rozpoczęcia obowiązku szkolnego wcześniej lub później niż rówieśnicy⁴, realizacji indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego⁵, przedłużenia kształcenia na poszczególnych etapach edukacyjnych⁶, dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych możliwości psychofizycznych

¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 900.

² W UPO, ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r. poz. 2230) oraz rozporządzeniach wydanych na podstawie tych ustaw.

³ Na podstawie art. 1 pkt 5 UPO, rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r. poz. 1280, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz.U. poz. 199, z późn. zm.).

⁴ Art. 36 ust. 1 i art. 38 ust. 1 i 2 UPO.

⁵ Na podstawie art. 127 ust. 3 UPO oraz rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1309).

⁶ Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz.U. poz. 639, z późn. zm.).

uczni⁷ czy dostosowania formy egzaminu zewnętrznego lub warunków jego przeprowadzenia.

Wspólna nauka dzieci wymagających dodatkowego wsparcia w procesie kształcenia i wychowania oraz ich rówieśników bez stwierdzonych takich potrzeb jest umocowania prawnie od lat 90-tych XX wieku. Jest to jedna z wielu dostępnych form kształcenia, której wyboru dla swojego dziecka, zgodnie z art. 70 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁸, dokonują rodzice.

Pojęcie „edukacji włączającej” nie jest pojęciem prawnym. W odniesieniu do celów przyjętych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, wynikających z dokumentów rządowych takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Programu rządowego „Dostępność Plus” oraz programu rządowego „Za życiem”, a także Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030, **należy to pojęcie rozumieć jako edukację dostępną, uwzględniającą różne ścieżki kształcenia i wsparcia udzielanego w procesie kształcenia dzieciom i młodzieży z różnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, uczącym się na różnych etapach edukacyjnych i w różnych rodzajach przedszkoli, szkół i placówek.**

Efektom edukacji odpowiadającej na potrzeby uczniów będzie lepsze, na miarę indywidualnych możliwości danego dziecka, przygotowanie do samodzielności w życiu dorosłym. Warunkiem osiągnięcia tego celu jest zapewnienie odpowiedniego wsparcia przedszkolom, szkołom i placówkom w tworzeniu warunków umożliwiających harmonijny rozwój wszystkich uczniów, na który składają się zarówno osiągnięcia szkolne, jak również rozwój osobowy każdego dziecka, w tym w sferze funkcjonowania poznawczego i społeczno-emocjonalnego. Potrzeba podjęcia prac nad usprawnieniem tego obszaru funkcjonowania systemu oświaty wynika zarówno z wniosków pokontrolnych Najwyższej Izby Kontroli⁹, rekomendacji organizacji działających na rzecz osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, jak i danych dotyczących rosnącej liczby zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży¹⁰.

Prowadzone przez MEiN działania nie mają na celu likwidacji dostępnych, zróżnicowanych ścieżek kształcenia, tj. możliwości kształcenia w przedszkolach i szkołach oraz oddziałach ogólnodostępnych, specjalnych i integracyjnych, oraz placówkach specjalnych. Nie planuje się również zmian w zakresie podmiotowości rodziców w dokonywaniu wyboru tych ścieżek, które w ich opinii są najbardziej odpowiednie dla ich dzieci.

Oznacza to, że zachowana zostanie obecna struktura systemu oświaty, w którym funkcjonują przedszkola i szkoły ogólnodostępne, integracyjne i specjalne oraz placówki specjalne, a także umocowanie rodziców do podejmowania decyzji o tym, w której szkole

---

⁷ Zgodnie z art. 44c ustawy z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 900) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. poz. 373, z późn. zm.).

⁸ Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483, z późn. zm.

⁹ Nr ewid.186/2016/P/16/055/KZD; <https://www.nik.gov.pl/plik/id.12692.vp.15090.pdf>, Nr ewid. 18/2017/P/17/073/LKI; <https://www.nik.gov.pl/plik/id.16353.vp.18878.pdf>, Nr ewid. 69/2016/P/16/021/KNO; <https://www.nik.gov.pl/plik/id.13081.vp.15493.pdf>, Nr ewid. 13/2017/P/16/026/KNO; <https://www.nik.gov.pl/plik/id.15392.vp.17874.pdf>

¹⁰ <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/wyniki-raportu-zdrowie-psychiczne-dzieci-i-mlodziezy>; <https://politykazdrowotna.com/arttykul/zdrowie-w-liczbach-opieka-psychiatryczna-w-polsce-po-pandemii/829749>; Małgorzata Janas-Kozik, Tomasz Wolańczyk. Psychiatria dzieci i młodzieży. Tom 1-2.. PZWL Wydawnictwo Lekarskie. Warszawa 2021.

będzie uczyć ich dziecko. Nie planuje się ani przenoszenia wszystkich dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego do szkolnictwa specjalnego, ani przenoszenia uczniów ze szkół specjalnych do ogólnodostępnych.

Z danych Systemu Informacji Oświatowej (SIO) wynika, że w roku szkolnym 2022/2023, 69% (ok. 191 tys.) dzieci i uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego uczęszcza do placówek ogólnodostępnych, 31% (ok. 86 tys.) dzieci i uczniów uczęszcza do placówek specjalnych. Ok. 39% z tej grupy stanowią uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w różnym stopniu (lekkim, umiarkowanym lub znacznym). Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim już od wielu lat realizują tę samą co ich rówieśnicy bez niepełnosprawności podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej oraz branżowej szkole I stopnia¹¹. Na poziomie szkoły ponadpodstawowej uczniowie ci mogą realizować kształcenie także w zawodach o charakterze pomocniczym¹². Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym realizują w szkole podstawowej odrębną podstawę kształcenia ogólnego¹³. Podstawa ta realizowana jest niezależnie od rodzaju szkoły do której uczęszcza z tym rodzajem niepełnosprawności uczęszcza. Na poziomie ponadpodstawowym mogą kontynuować kształcenie w trzyletniej szkole specjalnej przysposabiającej do pracy¹⁴.

Realizacja wymagań określonych w podstawie programowej przez uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym uczniów z niepełnosprawnością intelektualną odbywa się w sposób dostosowany do ich indywidualnych potrzeb i możliwości psychofizycznych na podstawie indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego¹⁵. W programie tym określa się m.in. sposób dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia¹⁶.

Z możliwości dostosowania wymagań edukacyjnych korzystają nie tylko uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, ale także inni uczniowie, u których taka potrzeba została rozpoznana przez nauczyciela lub stwierdzona w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Wśród nich dużą grupę stanowią uczniowie ze specyficznymi trudnościami w nauce.

W przypadku uczniów szczególnie uzdolnionych wymagania edukacyjne mogą wykraczać poza podstawę programową kształcenia ogólnego. Uczniowie ci mogą realizować

---

¹¹ Zgodnie z załącznikami odpowiednio nr 2 i 4 rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. poz. 356, z późn. zm.).

¹² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego (Dz.U. z 2017 r. poz. 622).

¹³ Załącznik nr 3 do rozporządzenia w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.

¹⁴ Załącznik nr 5 do ww. rozporządzenia.

¹⁵ Zgodnie z art. 127 ust. 3 UPO i rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz. U. z 2020 r. poz. 1309).

¹⁶ Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 1 ww. rozporządzenia.

indywidualny program nauki lub indywidualny tok nauki¹⁷, który umożliwi im m.in. skrócenie nauki na danym etapie edukacyjnym.

Nawet jeśli u ucznia nie została rozpoznana potrzeba dostosowania wymagań edukacyjnych, to nauczyciel jest zobowiązany do indywidualizowania pracy na lekcji z każdym uczniem. Program nauczania, który jest realizowany z daną klasą, powinien być dostosowany do potrzeb edukacyjnych wszystkich uczniów tej klasy¹⁸, wśród których mogą się znaleźć i uczniowie, którzy są szczególnie uzdolnieni i uczniowie z trudnościami w nauce. Dodatkowo, korzystając z istniejących w przepisach rozwiązań, możliwe jest zapewnienie uczniowi dodatkowego wsparcia lub zmiana organizacji jego kształcenia¹⁹.

Oznacza to, że proces nauczania-uczenia już obecnie powinien być dostosowany do możliwości konkretnego ucznia.

Ministerstwo Edukacji i Nauki nie planuje zmiany aktualnego stanu prawnego, w którym podstawa programowa kształcenia ogólnego i podstawa programowa kształcenia w zawodzie określa obowiązkowe cele kształcenia i treści nauczania, w tym umiejętności, opisane w formie ogólnych i szczegółowych wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności, które powinien posiadać uczeń po zakończeniu określonego etapu edukacyjnego, oraz zadania wychowawczo-profilaktyczne szkoły, uwzględniane odpowiednio w programach wychowania przedszkolnego, programach nauczania i podczas realizacji zajęć z wychowawcą oraz umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych, a także warunki i sposób realizacji tych podstaw programowych²⁰.

Prowadzone są natomiast działania²¹ wspierające nauczycieli w zakresie sposobu realizowania podstawy programowej w zespołach zróżnicowanych pod względem potrzeb uczniów (m. in. w zakresie zastosowania metod dydaktycznych o potwierdzonej naukowo skuteczności, wykorzystania nowych technologii oraz zróżnicowanych materiałów dydaktycznych), a także stwarzania warunków jej efektywnej realizacji (np. poprzez wykorzystanie strategii projektowania uniwersalnego do tworzenia przestrzeni uczenia się bez barier w dostępie dla uczniów z różnymi potrzebami oraz wprowadzania racjonalnych dostosowań jeśli jest taka potrzeba²²).

---

¹⁷ Art. 115 UPO.

¹⁸ Zgodnie z art. 44a ustawy o systemie oświaty.

¹⁹ Np. w formie zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, indywidualnego nauczania, indywidualnego toku nauki.

²⁰ Art. 3 pkt 24 UPO.

²¹ W ramach konkursu nr POWR.02.10.00-IP.02-00-001/21 „Szkolenia i doradztwo dla kadry edukacji włączającej” realizowanego w Działaniu 2.10 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz w ramach studiów podyplomowych na nauczycieli finansowanych z budżetu ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

²² Aby nie tworzyć niepotrzebnych barier do treści uczenia się, już na etapie planowania lekcji, a następnie sprawdzania wiedzy uczniów uwzględnia się tu nie tylko unikanie barier fizycznych (pokonanie barier architektonicznych, odpowiednie nagłośnienie sali), ale także sposoby przekazywania wiedzy, by uwzględnić różne ścieżki uczenia – wzrokową, słuchową, poprzez działanie itp. Jeśli wiemy, że w klasie jest np. uczeń, który ma problem ze wzrokiem, niepodlegający korekcji okularowej – należy zapewnić, by mógł korzystać ze sprzętu powiększającego, a jeśli to nie wystarczy – zapewnić możliwość korzystania z zaadaptowanych podręczników lub materiałów w czcionce powiększonej. Jeśli jest uczeń, który ma problem z komunikacją werbalną, możliwe jest sprawdzenie jego wiedzy nie w formie odpowiedzi ustnej, w formie pisemnej, albo ocenić jego wkład w pracy grupowej.

Stwierdzenie, że wszyscy uczniowie mają być równo traktowani jest zgodne z obowiązkiem równego traktowania wszystkich obywateli, co wynika z Konstytucji RP²³. Nie oznacza to jednak, że działania wspierające, adresowane do poszczególnych uczniów, mają być jednakowe – przeciwnie, mają być odpowiednie do potrzeb konkretnego ucznia. Naturalnym zjawiskiem jest, że uczniowie uczą się w różny sposób i w różnym tempie, dlatego przepisy prawa oświatowego wskazują na potrzebę indywidualizacji procesu dydaktycznego i wychowawczego²⁴.

Z dobrze zorganizowanego kształcenia w klasie zróżnicowanej pod względem potrzeb edukacyjnych uczniów korzystają także uczniowie o wysokich uzdolnieniach. Stosowanie elastycznych metod pracy, indywidualnego tempa pracy przy utrzymaniu współpracy z klasą, likwidowanie barier w uczeniu się i wykorzystanie zasobów klasy (np. wspierającej grupy rówieśniczej), służy realizacji potrzeb wszystkich uczniów, także szczególnie uzdolnionych.

Badania podłużne przeprowadzone w kilku krajach, takich jak Finlandia, Kanada, Stany Zjednoczone i Zjednoczone Królestwo, również potwierdzają, że wspólna nauka uczniów z niepełnosprawnościami nie skutkuje negatywnymi konsekwencjami dla uczniów bez niepełnosprawności.

Wyniki metaanalizy prowadzonych w 7 krajach badań osiągnięć szkolnych uczniów podstawowych i średnich (łącznie prawie 4,8 miliona uczniów), wskazują:

- uczniowie bez niepełnosprawności korzystają na uczęszczaniu do klas ogólnodostępnych w zakresie osiągnięć szkolnych (ich wyniki są wyższe, niż ich rówieśników z klas bez niepełnosprawnych kolegów). Badania pochodziły z 7 krajów i obejmowały uczniów szkół,
- na wspólnej edukacji uczniów z różnymi potrzebami edukacyjnymi korzystają bardziej uczniowie w szkołach, gdzie jest ona edukacja odpowiednio wspierana – realizację założeń edukację dostępną, o wysokiej jakości dla wszystkich uczniów trzeba budować przez stałe wysiłki reformatorskie, innowacyjne itd²⁵.

Polskie badanie podłużne gimnazjalistów wykazało, że uczniowie bez niepełnosprawności czynią takie same postępy w języku polskim i matematyce niezależnie od tego, czy uczęszczają do klas bez kolegów z niepełnosprawnościami, integracyjnych czy tzw. włączających (bez nauczycieli wspomagających, ale z kolegami z niepełnosprawnością)²⁶.

Uczniowie bez niepełnosprawności, którzy uczą się wspólnie z rówieśnikami bez niepełnosprawności, zyskują znacznie w zakresie rozwoju emocjonalno-społecznego²⁷.

---

²³ Art. 32 ust. 1 stanowi, że wszyscy są wobec prawa równi. I wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.

²⁴ Zgodnie z art. 44c ustawy o systemie oświaty.

²⁵ Źródło: G. Szumski, J. Smogorzewska, & M. Karwowski (2017). Academic achievement of students without special educational needs in inclusive classes: A meta-analysis. *Educational Research Review*, 21, 33-54

²⁶ Badanie w 106 klasach z dużych miast, dobieranych z SIO, łącznie 1813 uczniów. Źródło: G. Szumski, J. Smogorzewska, P. Grygiel (2022). Academic achievement of students without special educational needs and disabilities in inclusive education – Does the type of inclusion matter? *PlosOne* 17(7): e0270124. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0270124>

²⁷ Hehir, T.; Grindal, T.; Freeman, B.; Lamoreau, R.; Borquaye, Y.; Burke, S. A Summary of the Evidence on Inclusive Education; Abt Associates: Cambridge, MA, USA, 2016. Peltier, G.L. The effect of inclusion on non-disabled children: A review of the research. *Contemp. Educ.* 2006, 68, 234–238. 15. Salend, S.J.; Garrick Duhaney, L.M. The

Włączający klimat szkoły w większym stopniu zaspokaja potrzeby rozwojowe uczniów zdolnych, szczególnie w zakresie potrzeby kompetencji, przynależności i autonomii²⁸. O stymulującym wpływie edukacji włączającej na rozwój uczniów z ponadprzeciętnym potencjałem poznawczym świadczą również wyniki badań międzynarodowych²⁹.

Rozwiązania, które proponuje i wdraża MEiN, uwzględniają potrzeby uczniów zdolnych poprzez wczesną identyfikację ponadprzeciętnych możliwości tych uczniów i monitorowanie ich rozwoju w cyklu kształcenia oraz umożliwienie finansowania zajęć w zakresie wsparcia edukacyjno-specjalistycznego.

Dzieci, które w jednej klasie uczą się z kolegą z niepełnosprawnością, zaczynają dostrzegać, że ludzie są różni, mają różne potrzeby i ograniczenia. Uczą się pomagania innym, ale też akceptowania swoich ograniczeń, radzenia sobie z porażkami, które są nieodłącznym elementem procesu uczenia się. Dzięki temu, że dzieci z niepełnosprawnościami są w szkole ogólnodostępnej, taka szkoła jest bardziej wyczulona na potrzeby wszystkich uczniów. Edukacja wysokiej jakości to zarówno wysokie wyniki nauczania, ale także wrażliwość na drugiego człowieka. To empatia i wsparcie oraz przygotowanie do pełnienia ról zawodowych i społecznych. To dostępna i przyjazna szkoła, a ta musi otrzymać konkretną pomoc w realizacji swoich zadań.

Podjęte przez MEiN działania przynoszą konkretne rezultaty, które przekładają się na wsparcie nauczycieli i dyrektorów szkół w realizacji ich bieżących zadań, wynikających z obowiązujących przepisów. Wśród nich wskazać należy m.in.:

- 1) opracowanie materiałów szkoleniowych z zakresu dostępnej i włączającej edukacji, z których w ramach darmowych szkoleń skorzysta ok. 28 tys. nauczycieli, dyrektorów, pracowników KO i JST;
- 2) utworzenie 23 Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą w ramach pilotażu rozszerzonej roli placówek specjalnych we wspieraniu przedszkoli i szkół ogólnodostępnych;
- 3) opracowanie trzech zestawów narzędzi diagnostycznych dla poradni psychologiczno-pedagogicznych (obszary: osobowości, emocjonalno-społeczny oraz poznawczy) i przeprowadzenie szkoleń dla 1400 pracowników tych instytucji z zakresu ich wykorzystywania; narzędzia są nieodpłatne dla użytkowników i elektroniczne;
- 4) opracowanie 70 zestawów materiałów edukacyjnych zgodnych z zasadami tekstu łatwego do czytania i zrozumienia oraz instrukcji ich tworzenia w ramach zadania publicznego „Czytam i wiem - tekst łatwy do czytania i zrozumienia w szkole. Opracowanie i upowszechnienie materiałów edukacyjnych i ćwiczeniowych w wersji łatwej do czytania i zrozumienia, instrukcji dotyczącej ich tworzenia i

---

impact of inclusion on students with and without disabilities and their educators. *Remedial Spec. Educ.* 1999, 20, 114–126. Staub, D.; Peck, C.A. What are the outcomes for nondisabled students? *Educ. Leadersh.* 1995, 52, 36–40.

²⁸ Knopik, T., Oszwa, U. (2022). The nature of support provided to the gifted primary school students is based on teacher's concept of giftedness. *Multidisciplinary Journal of School Education*, 2(22).

²⁹ Beghetto R. A., Kaufman J. C. (2014). Classroom contexts for creativity. *High Ability Studies*, 25(1), 53–69
Hymer B. J. (2009). Beyond compare? Thoughts towards an inclusional, fluid, and nonnormative understanding of giftedness. In Balchin T., Hymer B., Matthews D. J. (Eds.), *The Routledge international companion to gifted education* (pp. 299–307). Routledge. Lo, C. O., Porath, M., Yu, H.-P., Chen, C.-M., Tsai, K.-F., & Wu, I.-C. (2019). Giftedness in the Making: A Transactional Perspective. *Gifted Child Quarterly*, 63(3), 172–184. Sternberg R. J. (2020). Rethinking what we mean by intelligence. *Phi Delta Kappan*, 102(3), 36–41.

wykorzystania w pracy z uczniami oraz rekomendacji dotyczących wdrożenia rozwiązań w praktykę szkolną”, które można znaleźć na Zintegrowanej Platformie Edukacyjnej³⁰

Ponadto w latach 2018 – 2022 wprowadzono nowe przepisy ukierunkowane na podnoszenie jakości kształcenia uczniów z uwzględnieniem zróżnicowania ich potrzeb edukacyjnych, w tym wynikających z niepełnosprawności:

- 1) w 2018 r. wprowadzona została waga finansowa na organizację indywidualnego nauczania, a od 2019 r. wprowadzona została waga finansowa na zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach - środki te mogą być wykorzystywane przez szkoły zgodnie z potrzebami uczniów;
- 2) w 2019 r. wprowadzono nowy standard kształcenia nauczycieli - kształcenie na kierunku pedagogika specjalna obejmuje m.in. przygotowanie do pracy w zespołach zróżnicowanych pod względem potrzeb edukacyjnych uczniów;
- 3) w roku szkolnym 2021/2022 przekazano z budżetu państwa dodatkowe 180 mln zł na pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla uczniów. Od 1 marca 2022 r. publiczne i niepubliczne szkoły podstawowe, ponadpodstawowe i szkoły artystyczne realizujące kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej i liceum ogólnokształcącego mogą realizować zajęcia specjalistyczne w dodatkowym wymiarze godzin;
- 4) w 2022 r. na zlecenie Ministra Edukacji i Nauki rozpoczął się cykl bezpłatnych studiów dla nauczycieli, który w roku 2023 został powtórzony i rozszerzony o dwa kolejne kierunki:
  - a) Doskonalące studia podyplomowe dla nauczycieli szkół podstawowych i ponadpodstawowych prowadzących zajęcia z uczniami o zróżnicowanych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych,
  - b) Studia podyplomowe w zakresie metodyki wspomagania komunikacji językowej uczniów,
  - c) Doradca rodziny,
  - d) Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka i wsparcia rodziny,
  - e) Psychologia edukacyjna z przygotowaniem pedagogicznym (rok 2023),
  - f) Pedagog specjalny w edukacji włączającej (rok 2023).

a. Z oferty studiów korzysta już ponad 2500 nauczycieli.
- 5) od roku szkolnego 2022/2023 w SIO są zbierane dane dotyczące zakresu wsparcia udzielanego przez przedszkole, szkołę lub placówkę dzieciom i uczniom posiadającym opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczenie o potrzebie indywidualnego rocznego przygotowania przedszkolnego, indywidualnego nauczania lub opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej;
- 6) w 2022 r. wprowadzono możliwość organizacji, z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, indywidualnego nauczania oraz nauczania uczniów przebywających w podmiocie leczniczym, w którym nie zorganizowano szkoły specjalnej.

---

³⁰ <https://zpe.gov.pl/a/materialy-latwe-do-czytania-i-zrozumienia/D1APaQCI5>

MEiN przygotowało także ramy prawne, które pozwoliły na zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej na terenie przedszkoli i szkół. Dzięki zmianom wprowadzonym w ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela³¹, które od 1 września 2022 r. zobowiązują przedszkola i szkoły do zapewnienia minimalnego limitu etatów nauczycieli specjalistów uzależnionego od liczby dzieci i uczniów, liczba etatów nauczycieli specjalistów wzrosła – tylko w pierwszym roku ich obowiązywania – o niemal 100% (z ok. 21 tys. do ok. 43 tys.). W roku szkolnym 2023/204 przewidywane jest kolejne zwiększenie – do 51 tys. etatów. Na powyższy cel w 2022 r. do organów prowadzących przedszkola i szkoły trafiło na ten cel z budżetu państwa 520 mln zł. W roku 2023 była to kwota 1,87 mld zł. Na przestrzeni 10 lat będą to środki w wysokości 25,6 mld zł. Oznacza to lepsze wsparcie dla wszystkich uczniów i ich rodziców, ale także innych nauczycieli.

Z poważaniem

Elżbieta Neroj
Zastępca Dyrektora
/ – podpisano cyfrowo/

---

³¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 984, z późn. zm.